

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	40518
Nom	Aprenentatge i ensenyament de la geografia i la història
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	16.0
Curs acadèmic	2024 - 2025

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	Facultat de Magisteri	1	Anual

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2024 - M.U. Prof.Educa.Secu	26 - Aprenentatge i ensenyament de la geografia i història	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
GARCIA MONTEAGUDO, DIEGO	90 - Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials
PARRA MONSERRAT, DAVID	90 - Didàctica de les Ciències Experimentals i Socials

RESUM

Com a disciplina acadèmica, la matèria Aprenentatge i ensenyament de les matèries de l'especialitat de geografia i història s'incardina en el mòdul específic del currículum del Màster Universitari en Professor/a d'Educació Secundària, juntament amb les matèries Complementos per a la Formació Disciplinar, Innovació docent i iniciació a la investigació educativa i Practicum de l'especialitat (incloent el Treball fi de Màster).

En aquesta disciplina es presentaran els temes bàsics que ha desenvolupat la investigació en didàctica de les ciències socials per a resoldre els problemes en l'aprenentatge de la geografia i història (rellevància de les idees alternatives; coneixement de les actituds cap a la matèria; incidència de determinades representacions socials simplificadores i estereotipadores; procediments inadequats dels estudiants, etc.) i el seu ensenyament (enfocament epistèmic de les disciplines; usos públics atribuïts a les mateixes; mètodes que faciliten l'aprenentatge; què, com i quan avaluar, etc.).

NOTA: *Per a una major concreció dels aspectes indicats en la Guia Docent haurà d'atendre's als Programes Docents facilitats en cada grup pels docents responsables.*

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Aquesta matèria no requereix coneixements previs. No obstant això, sí que resulta d'especial importància partir de les idees prèvies dels estudiants sobre l'aprenentatge i l'ensenyament de la geografia i història.

2024 - M.U. Prof.Educa.Secu

- Conèixer els continguts curriculars de les matèries relatives a l'especialització docent corresponent, així com el cos de coneixements didàctics sobre els processos d'ensenyament i aprenentatge respectius. Per a la formació professional s'inclourà el coneixement de les respectives professions.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que facilitin l'adquisició de les competències pròpies dels respectius ensenyaments, atenent al nivell i formació prèvia dels / de les estudiants així com l'orientació dels mateixos, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Buscar, obtenir, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialització cursada.
- Concretar el currículum que es vaja a implantar en un centre docent participant en la planificació col·lectiva d'aquest; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat de l'alumnat.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge posant una atenció especial en l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible
- Adquirir estratègies per estimular l'esforç de l'estudiant i promoure'n la capacitat per aprendre per si mateix i amb altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i iniciativa personals.
- Conèixer els processos d'interacció i de comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes.

- Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estiga situat; desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; participar en l'avaluació, la investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge.
- Conèixer la normativa i l'organització institucional del sistema educatiu i models de millora de la qualitat amb aplicació als centres d'ensenyament.
- Informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels fills.
- Adquirir els coneixements i les estratègies per poder programar les àrees, les matèries i els mòduls que tinguen encomanats.
- Dominar estratègies i procediments d'avaluació del procés d'aprenentatge de l'alumnat, així com de l'avaluació dels processos d'ensenyament.
- Conèixer els procediments de tutoria de l'alumnat, direcció i orientació del seu aprenentatge i suport en el seu procés educatiu.
- Conèixer les estratègies i els programes generals d'orientació educativa, acadèmica i professional de l'alumnat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements adquirits i la seua capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Que els estudiants siguen capaços d'integrar coneixements i afrontar la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autòdrida o autònoma.
- Treballar en equip i amb equips, i desenvolupar actituds de participació i de col·laboració com a membre actiu de la comunitat educativa.
- Generar propostes innovadores i competitives en l'activitat professional i en la recerca educativa.
- Comunicar-se de manera efectiva tant de manera verbal com no verbal.
- Fer un ús eficaç i integrat de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

-Conèixer els desenvolupaments teoricopràctics dels processos d'ensenyament i aprenentatge de les matèries de l'especialitat de Geografia i Història.

-Conèixer els currículums de les matèries de l'especialitat, així com el cos de coneixements didàctics entorn dels processos d'ensenyament i aprenentatge corresponents.

- Saber convertir els continguts dels currículums en eines, programes d'activitats i de treball al servei dels objectius educatius i formatius de la Geografia i de la Història.
- Identificar els problemes d'aprenentatge bàsics i comuns de les matèries i idear estratègies per a superar-los.
- Adquirir criteris d'anàlisi, selecció i elaboració de materials educatius per a l'ensenyament de la Geografia i de la Història.
- Fomentar un clima que facilite l'aprenentatge i pose en valor les aportacions de l'alumnat de l'etapa o de l'àrea.
- Integrar la formació en comunicació audiovisual i multimèdia en els processos d'ensenyament i d'aprenentatge de la Geografia, de la Història i de la Història de l'Art.
- Conèixer estratègies i tècniques d'avaluació i entendre l'avaluació com un instrument de regulació i estímul a l'esforç.
- Saber aplicar els coneixements adquirits i ser capaços de resoldre problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (o multidisciplinaris) relacionats amb la seua àrea d'estudi.
- Ser capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, sent incompleta o limitada, incloga reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Saber comunicar les seues conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Posseir habilitats d'aprenentatge que permeten continuar estudiant d'una manera que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Planificar, desenvolupar i avaluar el procés d'ensenyament i aprenentatge potenciant processos educatius que faciliten l'adquisició de les competències pròpies de de la Geografia i de la Història, atés el nivell i formació prèvia de els/as estudiants així com l'orientació d'aquests, tant individualment com en col·laboració amb altres docents i professionals del centre.
- Buscar, obtindre, processar i comunicar informació (oral, impresa, audiovisual, digital o multimèdia), transformar-la en coneixement i aplicar-la en els processos d'ensenyament i aprenentatge en les matèries pròpies de l'especialitat. Adquirir els coneixements i les estratègies per a poder programar les àrees, matèries i mòduls propis de la seua responsabilitat docent.
- Concretar el currículum que es vaja a implantar en un centre docent participant en la planificació col·lectiva d'aquest; desenvolupar i aplicar metodologies didàctiques tant grupals com personalitzades, adaptades a la diversitat dels estudiants.
- Dissenyar i desenvolupar espais d'aprenentatge amb especial atenció a l'equitat, l'educació emocional i en valors, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones, la formació ciutadana i el respecte dels drets humans que faciliten la vida en societat, la presa de decisions i la construcció d'un futur sostenible.

-Adquirir estratègies per a estimular l'esforç de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent i promoure la seua capacitat per a aprendre per si mateix i amb uns altres, i desenvolupar habilitats de pensament i de decisió que faciliten l'autonomia, la confiança i iniciativa personals.

-Conèixer els processos d'interacció i comunicació a l'aula, dominar destreses i habilitats socials necessàries per a fomentar l'aprenentatge i la convivència a l'aula, i abordar problemes de disciplina i resolució de conflictes

-Dissenyar i realitzar activitats formals i no formals que contribuïsquen a fer del centre un lloc de participació i cultura en l'entorn on estiga situat.

-Desenvolupar les funcions de tutoria i d'orientació de l'alumnat de l'etapa o àrea corresponent, de manera col·laborativa i coordinada; informar i assessorar les famílies sobre el procés d'ensenyament i aprenentatge i sobre l'orientació personal, acadèmica i professional dels seus fills.

-Conèixer la normativa i organització institucional del sistema educatiu i models de millora de la qualitat amb aplicació als centres d'ensenyament.

-Participar en l'avaluació, investigació i la innovació dels processos d'ensenyament i aprenentatge. Dominar estratègies i procediments d'avaluació dels processos d'aprenentatge de l'alumnat, així com els propis per a l'avaluació dels processos d'ensenyament.

-Conèixer i saber utilitzar els recursos específics per a l'ensenyament de la Geografia i la Història.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. La formació del professorat de ciències socials

Què ha de saber i saber fer el professorat de ciències socials? Què significa conèixer la matèria que s'ha d'ensenyar? Objectius, finalitats i continguts. Com es va a treballar? Metodologia. Com es va a avaluar? Com s'organitza l'àrea de ciències socials des de Geografia i Història? Formació per a la interpretació crítica del currículum i els materials educatius de les matèries de l'especialitat de Geografia i Història i la programació dels cursos.

2. El treball científic i els procediments en l'ensenyament de les ciències socials

Algunes característiques del treball científic geo-històric. La naturalesa de la ciència. Els treballs pràctics que ordinàriament s'inclouen en l'ensenyament de les ciències socials. Altres procediments: comprensió lectora i argumentació en ciències socials. Epistemologia de les disciplines científiques de Geografia i Història.

3. La formulació de problemes i els procediments en l'ensenyament de les ciències socials.

L'orientació habitual de la resolució de problemes en qüestió. Necessitat d'un replantejament en profunditat. La resolució de problemes com a recerca. Altres propostes de resolució de problemes. Metodologia didàctica. Recursos didàctics: fonts primàries, material cartogràfic, entorns d'aprenentatge, recursos tecnològics i audiovisuals, mitjans de comunicació, activitats fora de l'aula (museus, itineraris històric-culturals i geogràfics, etc.), seminaris, classes magistrals, treballs en grup, etc. Estratègies didàctiques per a la integració i l'atenció a la diversitat de l'alumnat: adaptacions curriculars en les matèries de l'especialitat.

4. L'aprenentatge dels conceptes i dels procediments científics.

Hi ha algun problema per aprendre els coneixements teòrics? Possibles causes de les idees alternatives. Propostes alternatives per a la introducció dels conceptes científics en el canvi conceptual: el constructivisme. Propostes d'ensenyament que faciliten l'aprenentatge dels estudiants; ensenyament-aprenentatge com a recerca: el programa d'activitats; ensenyament-aprenentatge com a integració jeràrquica de models explicatius; el model de 'reconstrucció educativa'. Els recursos materials i l'ensenyament de la Geografia i Història: els manuals escolars.

5. Aspectes axiològics en l'ensenyament de les ciències socials.

Finalitats de la ciència i de l'ensenyament de les ciències socials: l'alfabetització geo-històrica. Motivacions, actituds i valors en l'ensenyament de les ciències socials. Actituds negatives cap a la ciència i cap al seu aprenentatge. El canvi actitudinal. Més enllà del canvi conceptual: Aprenentatge com a canvi conceptual, metodològic i axiològic. El clima d'aula i del centre.

6. L'educació ciutadana: instrument de canvi actitudinal i de contextualització.

Història de les ciències i l'ensenyament de les ciències socials. Propostes per al canvi axiològic i la formació de ciutadans. Atenció als problemes del món: l'educació en la sostenibilitat. Aspectes ètics del coneixement científic. L'educació de les ciències socials i els mitjans de comunicació (publicitat, notícies, pel·lícules, TV, museus de ciència, Internet).

7. L'avaluació com un instrument de millora de l'aprenentatge i l'ensenyament.

Les concepcions del professorat i de la societat sobre l'avaluació. Les finalitats de l'avaluació. L'avaluació com a instrument d'aprenentatge. Les activitats d'avaluació i la qualificació. L'avaluació com a instrument de millora de l'ensenyament.

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes teoricopràctiques	128,00	100
Elaboració de treballs en grup	52,00	0
Elaboració de treballs individuals	50,00	0
Estudi i treball autònom	70,00	0
Lectures de material complementari	30,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	30,00	0
Preparació de classes de teoria	20,00	0
Preparació de classes pràctiques i de problemes	20,00	0
TOTAL	400,00	

METODOLOGIA DOCENT

En funció dels objectius d'aprenentatge, dels continguts i de les competències s'utilitzaran diversos mètodes: metodologia expositiva, treball cooperatiu, discussió en grup, comentari de text, activitats pràctiques i d'aplicació individuals i grupals, etc. S'utilitzarà una metodologia participativa i dinàmica amb la finalitat de promoure la implicació i la participació de les alumnes i els alumnes en les classes, incloent explicacions del professorat per a clarificar els pressupostos teòrics. S'usarà el debat quan escaigui i es desenvoluparan treballs pràctics, exposicions i projectes de diversa índole relacionats amb la professió docent i amb la temàtica de l'assignatura. Així mateix, serà fonamental el treball autònom individual i cooperatiu orientat mitjançant tutories i la realització de proves escrites individuals que permetran valorar l'adquisició i capacitat d'aplicació dels coneixements teoricopràctics treballats.

AVALUACIÓ

L'avaluació serà contínua i global, tindrà caràcter orientador i formatiu, i haurà de tindre en compte els processos d'aprenentatge individual i col·lectiu. La qualificació de l'alumnat es concretarà de la següent manera:

- 1) Es realitzarà una **prova escrita individual** escrita amb un enfocament teoricopràctic en el qual prevaldrà la reflexió, l'argumentació, la capacitat analítica i l'aplicació a casos concrets dels coneixements teòrics de l'assignatura. Aquesta part suposarà un **40%** de la nota final de l'assignatura.
- 2) Es duran a terme de manera periòdica al llarg del curs diverses **activitats teoricopràctiques** (propostes didàctiques, assajos, informes, diari d'aula, pràctiques, controls de lectura o visionat, anàlisi de llibres de text, etc.). Podran ser realitzades a l'aula, en tutories o a casa, havent de ser entregades dins del termini estipulat. Algunes per la seua naturalesa es consideraran tasques d'avaluació contínua no recuperables. En les diferents activitats es valorarà tant el producte final com el seguiment periòdic de la participació/implicació i el progrés individual. Aquesta part suposarà un **60%** de la nota i podrà incloure tant activitats individuals com activitats grupals (si bé aquestes últimes no superaran en cap cas el 40%

del total de la nota final de l'assignatura).

Per a superar l'assignatura serà **necessari superar cadascun dels dos blocs** (prova escrita i activitats teoricopràctiques) en què es divideix l'avaluació.

Tota prova d'avaluació escrita haurà d'estar correctament escrita i presentada. A més, tot el material presentat haurà de ser original: el plagi, la utilització abusiva d'aplicacions d'Intel·ligència Artificial o la descàrrega d'internet podrà implicar un suspens en l'activitat corresponent i una sanció d'acord amb l'article 15 del reglament d'avaluació i qualificació de la Universitat de València.

Aquells estudiants que per **faltes d'assistència no justificades** perden el seu dret a l'avaluació contínua podran realitzar les activitats recuperables mitjançant una prova final escrita a realitzar en la data oficial de la primera convocatòria amb un valor màxim de 7.

Així mateix, tot l'estudiantat té dret a poder superar en **segona convocatòria** l'assignatura mitjançant la realització d'un examen en el qual se li avalue de totes les activitats d'avaluació contínua recuperables, i a mantindre la nota d'aquelles no recuperables, establint-se el caràcter recuperable/no recuperable de les diferents activitats en els Programes Docents facilitats en cada grup pels docents responsables.

REFERÈNCIES

Bàsiques

- BENEJAM, Pilar y PAGÉS, Joan. Enseñar y aprender Ciencias Sociales, Geografía e Historia en la Educación Secundaria. Barcelona, ICE-Horsori, 1997.
- CARRETERO, M., BERGER, S. i GREVER, M. (eds.) (2017). Palgrave Handbook of Research in Historical Culture and Education. Londres: Palgrave MacMillan.
- DEMIRCI, Ali; DE MIGUEL GONZÁLEZ, Rafael; BEDNARZ, Sarah Witham (Editors). Geography Education for Global Understanding, London, Springer, 2018
- DOMÍNGUEZ, J. (2015). Pensamiento histórico y evaluación de competencias. Barcelona: Graó.
- FRIERA SUÁREZ, F. Didáctica de las Ciencias Sociales. Geografía e Historia. Madrid, Ed. De la Torre, 1995.
- HERNÁNDEZ CARDONA, F. Xavier Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia. Barcelona, Graó, 2002.
- GONZÁLEZ, María Paula (2018). La enseñanza de la historia en el siglo XXI: saberes y prácticas. Los Polvorines: UNGS.
- MAINER, Juan (coord.) Discursos y prácticas para una didáctica crítica de las Ciencias Sociales. Ideas y líneas de trabajo para transformar la enseñanza. Sevilla, Diada, 2001.
- PRATS, Joaquim (coordinador). Didáctica de la geografía y la historia, Barcelona, Graó, 2011
- ROZADA MARTÍNEZ, J.Mª Formarse como profesor. Ciencias Sociales, Primaria y Secundaria Obligatoria. Madrid, Akal, 1997.
- SANZ, P., MOLERO, J. M. i RODRÍGUEZ, D. (eds.) (2017). La historia en el aula. Innovación docente y enseñanza de la historia en la educación secundaria. Lleida: Editorial Milenio.
- SOUTO GONZÁLEZ, X. M. (1998) Didáctica de la Geografía. Problemas sociales y conocimiento del medio. Barcelona, Ediciones del Serbal, 2^a ed. ampliada, 1999.

Complementàries

- ASOCIACIÓN UNIVERSITARIA DEL PROFESORADO DE DIDÁCTICA DE LAS CIENCIAS SOCIALES. La formación del profesorado y la Didáctica de las Ciencias Sociales. Sevilla, Díada Editora, 1997
- ÁVILA, R.M. et al. Las competencias profesionales para la enseñanza y el aprendizaje de las Ciencias Sociales ante el reto europeo y la globalización. Bilbao, Asociación universitaria de profesores de Didáctica de las Ciencias Sociales, 2007
- ÁVILA, R.M. et al. Didáctica de las Ciencias Sociales, Currículo Escolar y Formación del Profesorado. La didáctica de las Ciencias Sociales en los nuevos planes de estudio. Universidad de Jaén, UNIA y Asociación de Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales, 2008
- CARRETERO, Mario. Documentos de identidad. La construcción de la memoria histórica en un mundo global. Buenos Aires, Paidós, 2007
- CARRETERO, MARIO y JAMES F. VOSS (comps). Aprender y pensar la historia. Buenos Aires, Amorrortu editores, 2004.
- CASTELLAR, Sonia V; CAVALCANTI, Lana S., CALLAI, Helena C. (organizadoras) Didática da Geografia: aportes teóricos e metodológicos, São Paulo, Xamã Editora, 2012.
- CUESTA FERNÁNDEZ, RAIMUNDO Sociogénesis de una disciplina escolar: la Historia. Barcelona, Pomares-Corredor, 1997
- GÓMEZ RODRIGUEZ, E. y NUÑEZ GALIANO M. P. Formar para investigar, investigar para formar en didáctica de las Ciencias Socia/es. Asociación de Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales, 2006
- IBER. Didáctica de las ciencias sociales, Geografía e Historia: Número monográfico: Los caminos de la didáctica de las ciencias sociales, 24, 2000.
- LÓPEZ FACAL, Ramón. La enseñanza de la historia, más allá del nacionalismo, en Carreras, J.J. y Forcadell, R. (eds.): Usos públicos de la historia. Madrid, Marcial Pons-Prensas Universitarias de Zaragoza, 2003 (pp. 223-256).
- LUIS GÓMEZ, Alberto La enseñanza de la historia ayer y hoy. Sevilla, Diada, 2000.
- LUIS, Alberto; ROMERO; Jesús. Escuela para todos, conocimiento académico y geografía escolar en España (1830-1953). Santander, Publicaciones de la Universidad de Cantabria, 2007.
- MAESTRO, Pilar. El modelo de las historias generales y la enseñanza de la historia: límites y alternativas en Carreras, J.J. y C. Forcadell, eds.: Usos públicos de la historia. Madrid, M. Pons y Prensas Universitarias de Zaragoza, 2003.
- PAGES I BLANC, J; ÉSTEPA GIMÉNEZ, J.; TRAVE GONZÁLEZ, G. (Eds.). Modelo, contenidos y experiencias en la formación del profesorado de Ciencias Sociales, Huelva, Universidad de Huelva, 2000
- PRATS, J. La Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales. (Notas para un debate deseable). En Asociación Universitaria del Profesorado de Didáctica de las Ciencias Sociales. La formación del profesorado y la Didáctica de las Ciencias Sociales. Sevilla, Diada Editora, 1997
- PRATS, J. Hacia una definición de la Investigación en Didáctica de las Ciencias Sociales. En Congreso nacional de didácticas específicas. Las didácticas de las áreas curriculares en el siglo xxi. Granada, Grupo Editorial Universitario, 2001.
- PRATS, J. (dir.), TREPAT (coord.); PEÑA, J.V.; VALLS, R.; R. URGELL, F. Los jóvenes ante el reto europeo. Conocimientos y expectativas del alumnado de educación secundaria. Barcelona, Fundación "la Caixa", 2001 (Col. Estudios Sociales, núm.7)

- SANTACANA, J. y F.X. HERNÁNDEZ Museología crítica. Gijón, ediciones Trea, 2006
- SANTACANA, J. y N. SERRAT (coords.) Museografía didáctica. Barcelona, Ariel, 2005.
- SEGURA, ANTONI (coord.) Els llibres d'història, l'ensenyament de la història i altres històries. Barcelona, Fundació Bofill, 2001.
- VALLS, Rafael. Los usos de la historia enseñada y la reciente polémica en España: un enfoque didáctico, en J.M. Ortiz de Ortuño (ed.): Historia y sistema educativo. revista Ayer, 30, 1998, pp. 221-240.
- VALLS, Rafael. Historiografía escolar española: siglos XIX-XXI, Madrid, UNED, 2007.
- - Gómez, C., (2018). Metodología y recursos para la enseñanza de la Geografía, Historia e Historia del arte en educación Secundaria, Murcia, Editum
  - Gómez, C., Ortuño, J, Miralles, J. (2018), Enseñar ciencias sociales con métodos activos de aprendizaje. Reflexiones y propuestas a través de la indagación, Barcelona, Octaedro.
  - Jardón, P. (2019) El sentido de la enseñanza de la Geografía e Historia. 30 años del proyecto Gea-Clío, Aracné. Revista electrónica de recursos en internet sobre Geografía y Ciencias Sociales, 235.
  - Mira, A., Sáiz, J. (2020) El docente investigador en las aulas de enseñanza básica. El modelo Gea-Clío, Iber. Didáctica de las Ciencias Sociales, Geografía e Historia, 100: 47-52.
  - Souto, X.M., García, D. (2019). Conocer las rutinas para innovar en la Geografía escolar, Revista de Geografía Norte Grande, 74:207-228.
  - Banderas, N. (2020). Educar para una ciudadanía crítica: una investigación a partir de los usos y finalidades de la historia escolar, Panta Rei: revista digital de Historia y Didáctica de la Historia, 205-237.
  - Fuster, C. (2015), Los estándares de aprendizaje de la Lomce: ¿mejorarán la enseñanza aprendizaje de la historia?, Revista de Didácticas Específicas, 12: 27-47.
  - Fuertes, C (2018). La dictadura franquista en los manuales escolares reciente: una revisión crítica, Revista Historia Autónoma, 12: 279-297.